

شناسنامه ماده:

ساعات هفتگی	نوع واحد	واحد	نوع ماده	عنوان ماده	کد ماده	دوره		
۱	نظری	۱	عمومی	اصول فقه ۶		کارشناسی		
							رشته	تفسیر
							روش تدریس	محاضره - خودخوان
							تعریف ماده	این ماده مسائل مهم اصولی را از (از مسأله ۱۹ از مسائل القیاس تا پایان مسائل الاجتهاد). بر اساس سر فصل کتاب (کتاب التبصرة فی أصول الفقه- أبواسحاق الشیرازی) مورد بررسی قرار می دهد و از طریق به مناقشه گذاشتن برخی از اقوال اصولیین و استدلالات آنان موجب ایجاد توانایی تحلیل مباحث اصول و ترجیح اقوال در بین طلاب می شود. همچنین این ماده بیشتر بر اصولی که آثار فقهی بر آن مترتب است تأکید می نماید .
							اهداف ماده	۱- فهم مباحث مهم اصول فقه و قدرت تحلیل آنها. ۲- آشنایی با منهج متکلمین در اثبات اصول فقه. ۳- آشنایی با اختلافات اصولیین و ایجاد قدرت ترجیح اقوال در بین طلاب از طریق مناقشه اقوال.
							دستاورد آموزشی	طلاب پس از گذراندن این ماده قادر هستند: ۱- اقوال اصولیین در مسائل مهم اصول را از (از مسأله ۱۹ از مسائل القیاس تا پایان مسائل الاجتهاد). همراه با بیان ادله هر کدام تحلیل نماید. ۲- از بین اقوال اصولیین قول راجح را با دلیل ترجیح دهد. ۳- اصول معتبر را از اصول غیر معتبر در اجتهاد تشخیص دهد.

جدول ارزیابی و امتحانات:

ردیف	مورد	حداقل	حداکثر	توضیحات
۱	حکم و شروط و تعاریف و...	۲۰٪	۴۰٪	
۲	اقوال و مناقشات	۲۰٪	۴۰٪	
۳	ترجیح با دلیل	۱۰٪	۲۰٪	
۴	فهم متن کتاب	۱۰٪	۲۰٪	

مراجع و مصادر:

۱- الإبهاج فی شرح المنهاج ((منهاج الوصول إلى علم الأصول للفاضل البيضاوی المتوفی سنه ۷۸۵هـ))، المؤلف: تقی الدین أبو الحسن علی بن عبد الکافی بن علی بن تمام بن حامد بن یحیی السبکی وولده تاج الدین أبو نصر عبد الوهاب، تحقیق: جماعة من العلماء بإشراف الناشر، دار الکتب العلمیة - بیروت.
۲- الإحکام فی أصول الأحکام، المؤلف: أبو محمد علی بن أحمد بن سعید بن حزم الأندلسی القرطبی الظاهری (المتوفی: ۴۵۶هـ)، المحقق: الشیخ أحمد محمد شاکر، دار الاسلام - بیروت.
۳- الإحکام فی أصول الأحکام، المؤلف: أبو الحسن سید الدین علی بن أبی علی بن محمد بن سالم الثعلبی الأمدی (المتوفی: ۶۳۱هـ)، المحقق: عبد الرزاق عقیفی، دار الصمیعی، ط: ۱، ۱۴۲۴هـ / ۲۰۰۳م.
۴- أصول الفقه، المؤلف: د. محمد أبو النور زهیر، دار المدار الاسلامی - بیروت، ط: ۲، ۲۰۰۴م.

- ۵- التقریب والإرشاد (الصغیر)، المؤلف: محمد بن الطیب بن محمد بن جعفر بن القاسم، القاضي أبو بكر الباقلائی المالکی (المتوفى: ۴۰۳ هـ)، المحقق: د. عبد الحمید بن علی أبو زیند، مؤسسة الرسالة، ط: ۲، ۱۴۱۸ هـ - ۱۹۹۸ م.
- ۶- البحر المحيط فی أصول الفقه، المؤلف: أبو عبد الله بدر الدین محمد بن عبد الله بن بهادر الزرکشی (المتوفى: ۷۹۴ هـ)، دار الکتبی، ط: ۱، ۱۴۱۴ هـ - ۱۹۹۴ م.
- ۷- البرهان فی أصول الفقه، المؤلف: عبد الملك بن عبد الله بن یوسف بن محمد الجوینی، أبو المعالی، رکن الدین، الملقب بإمام الحرمین (المتوفى: ۴۷۸ هـ)، المحقق: صلاح بن محمد بن عویضة، دار الکتب العلمیة بیروت - لبنان، ط: ۱، ۱۴۱۸ هـ - ۱۹۹۷ م.
- ۸- التمهید فی أصول الفقه، المؤلف: محفوظ بن أحمد بن الحسن أبو الخطاب الكلؤذانی الحنبلی (المتوفى: ۵۱۰ هـ)، المحقق: مفید محمد أبو عمشة (الجزء ۱ - ۲) و محمد بن علی بن إبراهيم (الجزء ۳ - ۴)، مركز البحث العلمی وإحياء التراث الإسلامی - جامعة أم القرى، ط: ۱، ۱۴۰۶ هـ - ۱۹۸۵ م.
- ۹- التمهید فی تخريج الفروع علی الأصول، المؤلف: عبد الرحیم بن الحسن بن علی الإسوی الشافعی، أبو محمد، جمال الدین (المتوفى: ۷۷۲ هـ)، المحقق: د. محمد حسن هیتو، مؤسسة الرسالة - بیروت.
- ۱۰- حاشیة العطار علی شرح الجلال المحلی علی جمع الجوامع، المؤلف: حسن بن محمد بن محمود العطار الشافعی (المتوفى: ۱۲۵۰ هـ)، دار الکتب العلمیة.
- ۱۱- شرح مختصر الروضة، المؤلف: سلیمان بن عبد القوی بن الکریم الطوفی الصرصری، أبو الربیع، نجم الدین (المتوفى: ۷۱۶ هـ)، المحقق: عبد الله بن عبد المحسن التركي، مؤسسة الرسالة، ط: ۱، ۱۴۰۷ هـ / ۱۹۸۷ م.
- ۱۲- اللمع فی أصول الفقه، المؤلف: أبو اسحاق إبراهيم بن علی بن یوسف الشیرازی (المتوفى: ۴۷۶ هـ)، دار الکتب العلمیة، ط: ۳، ۲۰۰۳ م - ۱۴۲۴ هـ.
- ۱۳- المدخل إلى دراسة المذاهب الفقهیة، المؤلف: علی جمعة محمد عبد الوهاب، دار السلام - القاهرة، ط: ۲، ۱۴۲۲ هـ - ۲۰۰۱ م.
- ۱۴- المستصفی، المؤلف: أبو حامد محمد بن محمد الغزالی الطوسی (المتوفى: ۵۰۵ هـ)، تحقیق: محمد سلیمان الأشقر، نشر احسان - ایران، ط: ۱، ۱۴۱۳ هـ - ۱۹۹۳ م.
- ۱۵- المسودة فی أصول الفقه، المؤلف: آل تیمیة [بدأ بتصنیفها الجدّ مجد الدین عبد السلام بن تیمیة (ت: ۶۵۲ هـ)]، وأضاف إليها الأب، : عبد الحلیم بن تیمیة (ت: ۶۸۲ هـ)، ثم أكملها الابن الحفید: أحمد بن تیمیة (۷۲۸ هـ)]، المحقق: محمد محیی الدین عبد الحمید، دار الکتب العربی.
- ۱۶- مفتاح الوصول إلى بناء الفروع علی الأصول، المؤلف: أبو عبدالله محمد بن أحمد المالکی التلمسانی، مكتبة الرشاد.
- ۱۷- الکتب: المعتمد فی أصول الفقه، المؤلف: محمد بن علی الطیب أبو الحسین البصری المعتزلی (المتوفى: ۴۳۶ هـ)، تحقیق: محمد حمید الله بتعاون أحمد بکیر و حسن حنیفی، المعهد الفرنسی للدراسات العربیة، دمشق، ۱۳۸۵/۱۹۶۵ م.
- ۱۸- المنحول من تعليقات الأصول، المؤلف: أبو حامد محمد بن محمد الغزالی الطوسی (المتوفى: ۵۰۵ هـ)، حققه وخرج نصح وعلق علیه: الدكتور محمد حسن هیتو، دار الفكر المعاصر - بیروت لبنان، دار الفكر دمشق - سوریه، ط: ۳، ۱۴۱۹ هـ - ۱۹۹۸ م.
- ۱۹- المذهب فی علم أصول الفقه المقارن (تحریر لمسائله ودراستها دراسة نظریة تطبیقیة)، المؤلف: د. عبد الکریم بن علی بن محمد النملة، مكتبة الرشاد - الرياض، ط: ۱، ۱۴۲۰ هـ - ۱۹۹۹ م.

سرفصل های ماده:

جلسات هفتگی	موضوعات	مقرر تدریس
۱	هل يجوز للمستدل أن ينقض علة السائل بأصل نفسه؟ هل يجوز للسائل أن يعارض المسؤول بعلة منتقضة على أصله؟ هل القلب معرضة صحيحة؟ (تدریس مسأله ۱۹ و ۲۰ و ۲۱ از مسائل القیاس)	المعتمد ج ۲ ص ۸۱۹-۸۲۱ و ۱۰۴۸-۱۰۵۰، المهذب ص ۲۲۹۵-۲۲۹۹، المسودة ص ۴۳۴ و ۴۳۶، اللع ص ۱۱۵ و ۱۱۶، المنخول ص ۵۲۸-۵۳۱.
۲	القول في قلب التسوية. القول في جعل المعلول علة والعلة معلولا. (تدریس مسأله ۲۲ و ۲۳ از مسائل القیاس)	المعتمد ج ۲ ص ۱۰۴۱، المهذب ص ۲۲۹۵-۲۳۰۴، البحر المحيط للزركشي ج ۷ ص ۳۷۰ و ۳۷۱، التمهيد في أصول الفقه ج ۴ ص ۲۰۸-۲۱۴.
۳	القول فيما إذا تعارضت في الأصل علتان إحداهما تقتضي حمل الفرع عليه والأخرى تقتضي حمل الفرع عليه. القول فيما إذا تعارضت علتان إحداهما ناقلة والأخرى مبقية على الأصل. القول فيما إذا كانت إحدى العلتين تقتضي الحظر والأخرى تقتضي الإباحة. (تدریس مسأله ۲۴ و ۲۵ و ۲۶ از مسائل القیاس)	المعتمد ج ۲ ص ۸۴۱ و ۸۴۲ و ج ۳ ص ۱۰۴۶ و ۱۰۴۷، المستصفي ج ۲ ص ۴۸۳-۴۹۱، اللع ص ۱۱۷ و ۱۱۸، المسودة ص ۳۷۷.
۴	القول فيما إذا كانت إحدى العلتين توجب الحد والأخرى تسقطه. القول فيما إذا كانت إحدى العلتين تقتضي العتق والأخرى لا تقتضيه. القول فيما إذا كانت إحدى العلتين أكثر فروعاً من الأخرى. القول فيما إذا كانت إحدى العلتين أقل أوصافاً من الأخرى. (تدریس مسأله ۲۷ و ۲۸ و ۲۹ و ۳۰ از مسائل القیاس)	المعتمد ج ۲ ص ۸۴۴-۸۵۳، المسودة ص ۳۷۸ و ۳۸۱، البرهان في أصول الفقه ج ۲ ص ۲۳۸، شرح مختصر الروضة ج ۳ ص ۷۲۰-۷۲۲، البحر المحيط للزركشي ج ۸ ص ۲۱۳-۲۲۳.
۵	القول فيما إذا كانت إحدى العلتين منتزعة من أصلين والأخرى من أصل واحد. القول فيما إذا كانت إحدى العلتين صفة ذاتية والأخرى حكمية. القول في مسألة الاستحسان. (تدریس مسأله ۳۱ و ۳۲ و ۳۳ از مسائل القیاس)	المعتمد ج ۲ ص ۸۳۸-۸۴۰، المستصفي ج ۱ ص ۴۰۹-۴۱۴ و ج ۲ ص ۳۳۳ و ۳۳۴، المهذب ص ۹۹۱-۱۰۰۲، المسودة ص ۳۷۸ و ۳۷۹، اللع ص ۱۱۷ و ۱۱۸، حاشية العطار ج ۲ ص ۴۱۷، التمهيد في أصول الفقه ج ۴ ص ۲۳۱ و ۲۳۲.

<p>المعتمد ج ۲ ص ۸۹۰-۸۹۹ و ۹۴۸-۹۴۱ و ۹۸۷-۹۹۰، المستصفي ج ۲ ص ۳۹۸-۴۴۶، اصول الفقه أبوالنور زهير ج ۴ ص ۲۲۲-۲۲۷.</p>	<p>التصويب والتختطئة في الأصول. التصويب والتختطئة في الفروع. (تدریس مسأله ۱ و ۲ از مسائل الاجتهاد)</p>	<p>۶ و ۷</p>
<p>المعتمد ج ۲ ص ۸۵۳-۸۶۵، المستصفي ج ۲ ص ۴۴۷-۴۵۴، الواضح في أصول الفقه ج ۵ ص ۳۸۷-۳۹۰، الابهاج ج ۳ ص ۱۹۹-۲۰۷.</p>	<p>هل يجوز أن يتكافأ دليان في الحادثة؟ القول في تخريج الشافعي المسألة على قولين. القول فيما إذا ذكر في القديم قولاً ثم ذكر في الجديد غيره. (تدریس مسأله ۳ و ۴ و ۵ و ۶ از مسائل الاجتهاد)</p>	<p>۸</p>
<p>المعتمد ج ۲ ص ۸۶۵-۸۶۷، المدخل إلى دراسة المذاهب الفقهية ص ۳۱-۳۴.</p>	<p>القول فيما إذا نص الشافعي في مسألة على حكم ونص في غيرها على حكم آخر. هل ينسب قول المخرج إلى الشافعي؟ القول فيما إذا قال الشافعي لو قال قائل بكذا كان مذهبا. (تدریس مسأله ۷ و ۸ و ۹ از مسائل الاجتهاد)</p>	<p>۹</p>
<p>المعتمد ج ۲ ص ۷۱۹-۷۲۳ و ج ۲ ص ۷۶۱-۷۶۶، المستصفي ج ۲ ص ۳۹۰-۳۹۷، اصول الفقه أبوالنور زهير ج ۴ ص ۲۱۳-۲۲۲.</p>	<p>الاجتهاد بحضرة النبي. القول في اجتهاد النبي. (تدریس مسأله ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ از مسائل الاجتهاد)</p>	<p>۱۰</p>
<p>المعتمد ج ۲ ص ۸۸۰-۸۸۶، المستصفي ج ۱ ص ۳۸۰-۳۸۹، المهذب ص ۹۶۱-۹۷۱.</p>	<p>القول في استصحاب حكم الاجماع في محل الخلاف. هل على النافي دليل؟ (تدریس مسأله ۱۳ و ۱۴ از مسائل الاجتهاد)</p>	<p>۱۱</p>
<p>المعتمد ج ۲ ص ۸۶۸-۸۷۹، المستصفي ج ۱ ص ۱۲۳-۱۲۶، الإحكام لابن حزم ج ۱ ص ۵۲-۶۰.</p>	<p>القول في حكم الأفعال قبل ورود الشرع. (تدریس مسأله ۱۵ از مسائل الاجتهاد)</p>	<p>۱۲</p>